

Persbericht

Start van een groot internationaal project over de graven van Egmont en Horne

Egmont en Horne, twee belangrijke edelen uit de XVIe-eeuwse Nederlanden, met vooraanstaande functies in het Habsburgse Staatsbestel, die in de aanloop naar de Nederlandse Opstand op 5 juni 1568 terechtgesteld werden in opdracht van koning Filips II.

Ze werden op 9 september 1567 met een list aangehouden door de hertog van Alva, die door Filips II aan het hoofd van een grote legermacht naar de Nederlanden was gestuurd, om orde op zaken te stellen na de Beeldenstorm. Alva nodigde het tweetal uit voor een avondmaal in zijn ambtswoning, zogenaamd om de situatie te bespreken, maar liet hen tijdens de maaltijd aanhouden. Ze werden naar Gent gevoerd, waar ze opgesloten werden, en na een proces dat ruim zeven maanden aansleepte op 5 juni 1568 onthoofd op de Brusselse Grote Markt.

Er is door de eeuwen heen al heel wat inkt gevloeid over die twee onfortuinlijke figuren. Toch blijken zij, vooral buiten het Nederlands- en Franstalige onderzoeksveld, feitelijk illustere onbekenden. Vooral in het Angelsaksische onderzoek contrasteert de onderbelichting van die twee graven enorm met de grote bekendheid van Willem van Oranje.

Ondanks de veelheid aan bijdragen die aan de beide heren gewijd zijn, blijkt er dus toch nood aan een overzichtelijk naslagwerk dat hun levensloop beschrijft en hun betekenis voor de geschiedenis van de woelige XVIe eeuw schetst. Daarom sloegen de vereniging *Cultuurwerking Sotteghem* uit het Oost-Vlaamse Zottegem en stichting *De Aldenborgh* uit het Limburgse Weert de handen in elkaar om een dergelijke studie over de in hun gemeenten begraven heren te realiseren.

“We pakken de draad weer op, waar onze voorgangers bij de 400 jarige herdenking in 1968 gestopt zijn”, aldus Aldenborgh-voorzitter Peter Korten.

De studie moet tegelijk een bevattelijke synthese bieden van het academisch onderzoek naar de rol van de beide graven in het Habsburgse Staatsbestel in de Nederlanden, hun verwevenheid met het centrale gezag in Madrid en hun dramatische botsing ermee, en een vlot toegankelijk biografisch naslagwerk vormen.

Onder de coördinatie van Cultuurwerking-voorzitter Olivier Van Rode werden reeds tal van belanghebbende verenigingen en individuen aangeschreven met de uitnodiging om aan het publicatieproject deel te nemen. “De toegezegde deelname van de Noord-Franse *Cercle d’Histoire et Archéologie de Bailleul, Monts de Flandre*, de Nederlandse verenigingen *Stichting Historisch Egmond* en *Historische Vereniging Oud-Beijerland*, en de Belgische *Cercle d’Histoire d’Ellezelles et sa région*, naast de initiatiefnemers, de *stichting De Aldenborgh Weert* en *Cultuurwerking Sotteghem*, staat garant voor een internationale aanpak”, aldus Van Rode.

En uiteraard werd ook de academische wereld uitgenodigd. Universiteiten die reeds hun deelname bevestigden zijn de Gentse en Leuvense in Vlaanderen, Nijmegen in Nederland, de Luikse en Brusselse in Wallonië en die van Lille in Noord-Frankrijk. En om het nog steeds door de XVIe-eeuwse Calvinistische propaganda bepaalde beeld te helpen nuanceren, zegde ook professor José Martínez-Millán van de *Universidad Autónoma de Madrid* zijn medewerking toe.

Onder de voorlopige werktitel “de graven van Egmont en Horne” zullen de volgende onderwerpen aangeboord worden:

In een inleidend overzicht zal de literatuur over de beide graven overlopen worden, en zullen de verschillende stellingen tegenover elkaar geplaatst worden.

Daarna volgt een eerste deel, over Lamoraal van Egmont, met een bijdrage over de familie Luxemburg, en haar banden met het Noord-Franse Armentières, een bijdrage over de familie Egmont, het stamslot van Egmond-aan-den-Hoef en de abdij van Egmond, een bijdrage over de jeugdijaren, het slot van La Hamaide, het Egmontpaleis in Brussel en de kastelen van Gaasbeek en Zottegem, een bijdrage over de relatie tussen Lamoraal en Karel V (1538-1555), een bijdrage over de oorlog tussen Habsburg en Valois, een bijdrage over de politieke carrière, als gouverneur-generaal van Vlaanderen en Artesië en raadslid in de Raad van State, en een finale bijdrage over Sabina van Beieren en de kinderen.

Een tweede deel moet dan Filips van Montmorency toelichten, via een bijdrage over de familie de Montmorency, een bijdrage over de jeugdijaren, moeder Anna van Egmont en het kasteel Ooidonk, een bijdrage over Horne’s militaire carrière in het “ejercitio de Flandes”, een bijdrage over de politieke carrière als stadhouder van Gelre, diplomaat in Madrid en raadslid in de Raad van State, en een bijdrage over Horne als Admiraal.

Een derde deel zal ingaan op de Orde van het Gulden Vlies, de rol van de beide graven in de Nederlandse oppositie tegen Filips II, de Beeldenstorm van 1566, de aanhouding, procesvoering en terechtstelling van de graven, en hun stoffelijke resten in Zottegem respectievelijk Weert.

Mogelijks kan ook een bijdrage toegevoegd worden over de geschiedenis van de beeldvorming over de graven en hun rol in de Opstand, en een psychologisch onderzoek naar de motieven van de graven om, in tegenstelling tot Oranje, tot het einde toe trouw te blijven aan hun vorst, wiens beslissingen ze nochtans ten dele verwierpen, en anderzijds van Filips II, om zo hardvochtig op te treden tegen twee van zijn vazallen.

Om het onderzoek voor de publicatie van start te laten gaan, wordt in de loop van de maand maart 2016 een initiële vergadering gehouden, waarop alle medewerkers zullen uitgenodigd worden. “En dan gaan we er keihard invliegen”, aldus Olivier Van Rode.

Dit is het grootste internationale wetenschappelijke project over een Weertenaar, meldt een trotse voorzitter van De Aldenborgh.

Hierop vooruitlopend is in Weert een project gestart om in 2018 eindelijk een standbeeld van Filips van Montmorency te realiseren. En daar bovenop zijn er momenteel deskundigen bezig om te kijken of het haalbaar is om met DNA-onderzoek nu eindelijk duidelijkheid te verschaffen over het feit of de graaf van Horne in 1568 in de Sint Martinuskerk zijn laatste rustplaats vond. “In Zottegem is er een grotere consensus over de identiteit van de stoffelijke resten in de Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartkerk”, aldus Olivier Van Rode. “Toen men in 1804 bij onderhoudswerken aan het koor van de kerk een crypte had blootgelegd, met twee lijkkisten, had men op de rechter lijkkist drie hartvormige dozen aangetroffen, met opschriften, die stelden dat

ze de harten bevatten van Lamoraal Van Egmont en van zijn twee zonen Philips en Charles van Egmont. Verder was er aan de rechter lijkst een gedenkplaat bevestigd, waarop stond geschreven dat de kist het stoffelijke overschot bevatte van de weduwe van Lamoraal, Sabina Van Beieren. En omwille van die twee vondsten werd het als aannemelijk aanvaard dat de linker lijkst dan ook de stoffelijke resten van Lamoraal bevatte.”

De enthousiaste historicus, kleinzoon van de Zottegemse Egmontkenner Dr. Leon De Vos, die in 1951 de Egmont-grafkelder liet uitbreiden en verfraaien, vervolgt: “In 1952, één jaar na de verfraaiing, werd een forensisch onderzoek uitgevoerd op de skeletten die in de Zottegemse grafcrypte liggen. De Gentse Professor Thomas, van de vakgroep gerechtelijke geneeskunde van de Gentse universiteit, kon op basis van de sterk ontwikkelde dijbeenderen –typisch voor een cavalerie-officier–, een confrontatie van de schedel met gekende afbeeldingen van Lamoraal, en vooral op basis van de gekliefde zesde halswervel en de afgesneden spinale uitsteeksels van de derde, vierde en vijfde halswervel met vrij hoge waarschijnlijkheid bevestigen dat het om de onthoofde edelman ging, wiens hoofd volgens de geschreven bronnen na de onthoofding op een lans gespietst werd en twee uur aan het schavot bevestigd werd tentoongesteld, voordat het lichaam vrijgegeven werd om gebalsemd en begraven te worden. Dat onderzoek versterkte in belangrijke mate de hypothese uit 1804. Maar sluitend bewijs dat het om Lamoraals stoffelijke resten gaat, hebben we in Zottegem ook niet. Daartoe zou eveneens DNA-onderzoek nodig zijn.”

“Maar naast historische werkzaamheden zullen de komende jaren ook Beethovens ouverture Egmont, op tekst van Johann Wolfgang van Goethe in Weert, Zottegem en Brussel te horen zijn” aldus Peter Korten.